

2.6.2023

VN/17100/2023

Kommunstyrelsen (exkl. Landskapet Åland)

Val 2024: Bestämmande av röstningsställena och meddelande av deras uppgifter, användning av valdatasystemet, valmaterial och valutbildning och övrig information

År 2024 förrättas två allmänna val: val av republikens president (presidentval) och val av finländska ledamöter till Europaparlamentet (Europaparlamentsval).

Valdagen i **presidentvalet** är söndagen den 28 januari 2024. Förhandsröstning ordnas i hemlandet 17–23.1.2024 (sju dagar från onsdag till tisdag) och utomlands 17–20.1.2024 (från onsdag till lördag). Förhandsröstning ombord på finska fartyg som befinner sig utomlands kan inledas redan onsdagen den 10 januari 2024. Om det vid presidentval förrättas ett andra val (två omgångar), är valdagen för den andra omgången söndagen den 11 februari 2024. Förhandsröstning ordnas i hemlandet 31.1–6.2.2024 (sju dagar från onsdag till tisdag) och utomlands 31.1–3.2.2024 (från onsdag till lördag).

Valdagen i **Europaparlamentsvalet** är valdagen den 9 juni 2024. Förhandsröstning ordnas i hemlandet 29.5–4.6.2024 (sju dagar från onsdag till tisdag) och utomlands 29.5–1.6.2024 (från onsdag till lördag). Förhandsröstning ombord på finska fartyg som befinner sig utomlands kan inledas redan onsdagen den 22 maj 2024.

Justitieministeriet ber kommunstyrelsen sända detta brev till centralvalnämnden för kännedom. Brevet finns tillgängligt också på justitieministeriets webbplats www.vaalit.fi.

Postiosoite

Postadress

Justitieministeriet
PB 25
FI-00023 Statsrådet
Finland

Käyntiosoite

Besöksadress

Södra Esplanaden 10
00130 Helsingfors
Finland

Puhelin

Telefon

0295 16001
Internat.
+358295 16001

Faksi

Fax

09160 67730
Internat.
+358 9160 67730

S-posti, internet

E-post, internet

oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

1 Tillämplig lagstiftning

Presidentval och Europaparlamentsval förrättas enligt vallagen (714/1998). Den gällande vallagen finns tillgänglig i [Finlex](#).

I vallagens bestämmelser om förrättande av val har inte gjorts ändringar efter riksdagsvalet 2023. De senaste ändringarna i vallagen trädde i kraft den 1 mars 2023 och gäller bestämmelserna om ändringsökande vid val (L 235/2023; RP 93/2022 rd).

2 Valkretsindelning

Både vid presidentval och vid Europaparlamentsval utgör hela landet en valkrets. Vid det tekniska ordnandet av rösträkningen iakttas dock valkretsindelningen enligt 5 § i vallagen.

3 Arbetsfördelningen mellan valmyndigheterna

Arbetsfördelningen mellan de olika valmyndigheterna är densamma vid presidentval och Europaparlamentsval och i huvuddrag enligt följande:

Helsingfors valkrets nämnd:

- behandling av kandidatansökningarna, fastställande av kandidatuppställningen samt sammanställning av en kandidatförteckning för presidentvalet och kandidatlistorna för Europaparlamentsvalet och distribution av dem till andra valmyndigheter,
- fastställande av valresultatet i hela landet och offentliggörande eller kungörelse av resultatet samt vid Europaparlamentsval upprättande av en fullmakt för dem som blivit valda till Europaparlamentet.

Alla valkrets nämnder:

- räkning av förhandsrösterna, kontrollräkning av rösterna på valdagen samt fastställande av valresultatet i valkretsen och meddelande av resultatet till Helsingfors valkrets nämnd.

De kommunala valmyndigheterna:

Den kommunala centralvalnämnden:

- förberedelser inför förhandsröstningen och röstningen på valdagen,
- tillkännagivande av valet i kommunen,
- granskning av förhandsröstningshandlingarna och brevröstningshandlingarna enligt 63 och 66 g § i vallagen samt inlämnande av godkända valkuvert till valkrets-nämnden,
- Registrering av uppgifterna om den preliminära rösträkningen på valdagen i resultatuträkningssystemet i valdatasystemet.

Valförrättarna på ett förhandsröstningsställe, valförrättarna vid hemmaröstning samt valbestyrelserna:

- förrättning av förhandsröstningen.

Valnämnderna:

- förrättning av röstningen på valdagen och preliminär rösträkning.

Välfärdsområdesvalnämnderna har inga uppgifter vid presidentval eller Europaparlamentsval.

4 Röstningsställena i valen 2024

4.1 Allmänt

I 14 § 4 mom. i grundlagen föreskrivs att det allmänna ska främja den enskildes möjligheter att delta i samhällelig verksamhet och att påverka beslut som gäller honom eller henne själv. Med stöd av detta **är kommunen skyldig att se till att väljarna har tillräckliga möjligheter att rösta på förhand eller på valdagen.**

När det gäller att säkerställa ett gott valdeltagande i presidentvalet och Europaparlamentsvalet är det ytterst viktigt att det finns tillräckligt med förhandsröstningsställena och vallokaler på valdagen.

Kommunen ska i sina valarrangemang se till att röstningsställena är tillgängliga, att det i alla situationer är så tryggt som möjligt för väljarna att rösta och att väljarna också

upplever det så. På röstningsställena ska man också kunna sörja för valfunktionärernas säkerhet.

4.2 Bestämmande av de allmänna förhandsröstningsställena

Enligt 9 § i vallagen ska kommunstyrelsen besluta om antalet och placeringen av de allmänna förhandsröstningsställena i kommunen. Det ska finnas minst ett förhandsröstningsställe i varje kommun, om inte något annat följer av särskilda skäl.

Vid presidentval ska samma förhandsröstningsställena användas i det första och i det eventuella andra valet. Vid Europaparlamentsval kan användas samma förhandsröstningsställena som vid presidentval.

Det ska finnas ett tillräckligt antal förhandsröstningsställena på olika håll i kommunen/staden så att väljarna fördelas så jämnt som möjligt mellan olika ställen och det inte uppstår rusning på vissa ställen. På förhandsröstningsstället ska vara möjligt att ordna tillräckligt stort avstånd mellan dem som kommit för att rösta.

Kommunstyrelsen svarar för nödvändiga anskaffningar för förhandsröstningen enligt vad som föreskrivs om kommunala upphandlingar. Om kommunen ordnar förhandsröstningen i någon utomstående aktörs lokaler (till exempel i ett köpcentrum) ska den i detta fall själv ingå ett avtal om användningen av lokalerna direkt med aktören i fråga.

Vid bestämmandet av förhandsröstningsställena bör kommunstyrelsen fästa uppmärksamhet vid de anvisningar som ingår i bilaga 1 (punkt 1).

4.3 Bestämmande av röstningsställena på valdagen

Enligt 8 § i vallagen utgör kommunen ett röstningsområde, om det inte är nödvändigt att dela in kommunen i flera röstningsområden. I vallagen ingår inga närmare bestämmelser om röstningsområdenas storlek eller antalet invånare inom dem. Fullmäktige fattar beslut om röstningsområdena.

Vid valen 2024 iakttas den indelning i röstningsområden som träder i kraft den 1 januari 2024. Denna indelning baserar sig på de beslut om röstningsområdena som kommunerna meddelat till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata senast den 31 augusti 2023.

Varje röstningsområde ska ha ett röstningsställe på valdagen som fastställts genom beslut av kommunstyrelsen. På valdagen får väljaren rösta endast på det röstningsställe som finns inom det röstningsområde som har antecknats för honom eller henne i rösträttsregistret.

Vid bestämmandet av röstningsställena på valdagen bör kommunerna fästa uppmärksamhet vid de anvisningar som ingår i bilaga 1 (punkt 2).

Under de senaste åren har kommunerna betydligt minskat antalet röstningsområden. Detta har försvagat väljarnas möjligheter att rösta på valdagen. Justitieministeriet rekommenderar att det nuvarande antalet röstningsområden inte utan tvingande skäl minskas. Kommunerna ska tvärtom utreda om det finns möjlighet att öka antalet röstningsområden vid det följande valet. I detta sammanhang bör det också påpekas att användning av rösträttsregistret vid röstningen på valdagen (se s.11-12 i detta brev) är inte någon grund för att minska antalet röstningsområden.

4.4 Tidsfristen för beslut om röstningsställena

Kommunstyrelsen ska fatta beslut om de allmänna förhandsröstningsställena och röstningsställena på valdagen i god tid så att de kan registreras i justitieministeriets valdatasystem

- vid presidentval senast fredagen den 3 november 2023 före kl. 12 och
- vid Europaparlamentsval senast fredagen den 22 mars 2024 före kl. 12.

5 Registrering av uppgifter om röstningsställena och andra uppgifter i valdatasystemet

5.1 Registrering av uppgifterna om röstningsställena

Enligt 9 § 4 mom. i vallagen ska kommunstyrelsen se till att i det register över röstningsställen som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata för (dvs. basdatasystemet i justitieministeriets valdatasystem) på det sätt som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata bestämmer, i fråga om varje allmänt förhandsröstningsställe i kommunen antecknas

- det allmänna förhandsröstningsställets namn, besöksadress, öppethållningsdagar och dagliga öppettider, och
- namnet på och besöksadressen till röstningsstället på valdagen samt

- andra uppgifter som Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata bestämmer.

Uppgifterna som gäller presidentvalet registreras i valdatasystemets basdatasystem under valaktiviteten Presidentval och uppgifterna som gäller Europaparlamentsvalet i valdatasystemets basdatasystem under valaktiviteten Europaparlamentsval.

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata kommer att skicka ett brev med närmare anvisningar om meddelandet av uppgifter via basdatasystemet senare under hösten. Också i VAT-anvisning nr 2b finns närmare anvisningar om detta. Anvisningarna ska läsas omsorgsfullt och iakttas noggrant.

5.2 Registrering av andra uppgifter

Kommunens centralvalnämnd ska dessutom inom samma tidsfrist se till att det i valdatasystemets basdatasystem finns aktuella kontaktuppgifter för centralvalnämnden för valen 2024, att dessa kontrolleras och att det kvitteras i systemet att uppgifterna har kontrollerats. De kontaktuppgifter som centralvalnämnden meddelat till basdatasystemet skrivs ut på anmälan om rösträtt och används för distributionen av vallängderna.

5.3 Tidsfristen för registrering av uppgifter

Kommunen ska se till att alla ovannämnda uppgifter, dvs. uppgifterna om de allmänna förhandsröstningsställena, uppgifterna om röstningsställena på valdagen och centralvalnämndens kontaktuppgifter (inkl. leveransadressen för vallängden) registreras i valdatasystemets basdatasystem

- vid presidentval senast fredagen den 3 november 2023 före kl. 12¹ och

- vid Europaparlamentsval senast fredagen den 22 mars 2024 före kl. 12.

¹ Röstningsställena vid valet är enligt 9 § i vallagen de allmänna förhandsröstningsställena i hemlandet och röstningsställena på valdagen som före utgången av den 51 dagen före valdagen har antecknats i registret över röstningsställena. I praktiken måste den sista registreringsdagen dock vara tidigare, till exempel vid presidentvalet den 3 november 2023, eftersom den anmälan om rösträtt som skickas till var och en röstberättigad bifogas en förteckning över de förhandsröstningsställena som finns inom dennes valkrets samt deras adresser och öppettider. Tillräcklig tid måste reserveras för att skriva ut, kontrollera och trycka dessa förteckningar.

Dessa uppgifter ska absolut vara korrekta, eftersom de (med undantag av leveransadressen för vallängden) skrivs ut på anmälan om rösträtt och dess bilaga som skickas till väljaren. **Kommunen svarar för att uppgifterna är korrekta.**

6 Om kommunala valmyndigheters behörighet och jäv vid val

Bestämmelserna om valmyndigheternas behörighet och jäv vid valen 2024 är sammanfattat enligt följande:

6.1 Kommunens centralvalnämnd

Den kommunala centralvalnämnden i presidentvalet och Europaparlamentsvalet 2024 är den centralvalnämnd som det fullmäktige som valdes 2021 har tillsatt.

Valbarhet: Medlemmarna och ersättarna ska vara valbara till kommunens förtroendeuppdrag i enlighet med kommunallagen. Därtill ska både medlemmarna och ersättarna i mån av möjlighet företräda de grupper av röstande som vid föregående kommunalval ställt upp kandidater i kommunen.

Jävsgrunder: I fråga om jäv för medlemmarna och deras ersättare gäller vad som föreskrivs i 27–30 § i förvaltningslagen. Eftersom centralvalnämnden inte har hand om kandidatuppställningen eller rösträkningen vid valen 2024, torde jävssituationer i praktiken vara sällsynta.

6.2 Valnämnd

Valbarhet: Medlemmarna och ersättarna ska vara valbara till kommunens förtroendeuppdrag i enlighet med kommunallagen. Därtill ska såväl medlemmarna som deras ersättare i den utsträckning det är möjligt företräda de partier som vid föregående riksdagsval (2023) ställt upp kandidater i den valkrets till vilken kommunen hör. En kandidat i valet får inte vara medlem eller ersättare. Justitieministeriet fäster kommunernas uppmärksamhet vid att formuleringen ”i mån av möjlighet” i 15 § 2 mom. i vallagen kan tillämpas också så att om partierna trots en begäran till dem inte utser tillräckligt många kandidater till valnämnderna, kan också andra personer som är valbara till förtroendeuppdrag i kommunen utses till medlemmar.

Jävsgrunder: Förvaltningslagens reglering av jäv tillämpas inte på valnämnden. Detta betyder att den som utsetts till medlem eller ersättare kan delta i alla valnämndens

uppgifter med ett undantag: en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar får inte vara ett sådant valbiträde som avses i 73 § 2 mom. i vallagen.

Övrigt: Kommunen kan enligt egen prövning tillsätta valnämnderna separat för presidentvalet och Europaparlamentsvalet eller tillsätta samma valnämnder för båda valen. De valnämnder som tillsatts för presidentvalet är verksamma både vid det första valet och vid det eventuella andra valet.

6.2 Valbestyrelse

Valbarhet: Medlemmarna och ersättarna ska vara valbara till kommunens förtroendeuppdrag i enlighet med kommunallagen. Därtill ska såväl medlemmarna som deras ersättare i den utsträckning det är möjligt företräda de partier som vid föregående riksdagsval (2023) ställt upp kandidater i den valkrets till vilken kommunen hör. En kandidat i valet eller dennes make, barn, syskon eller förälder får inte vara medlem eller ersättare. Justitieministeriet fäster kommunernas uppmärksamhet vid att formuleringen ”i mån av möjlighet” i 15 § 2 mom. i vallagen kan tillämpas också så att om partierna trots en begäran till dem inte utser tillräckligt många kandidater till valbestyrelserna, kan också andra personer som är valbara till förtroendeuppdrag i kommunen utses till medlemmar.

Jävsgrunder: Förvaltningslagens reglering av jäv tillämpas inte på valbestyrelsen. Detta betyder att den som utsetts till medlem eller ersättare kan sköta alla valbestyrelsens uppgifter.

Övrigt: Kommunen kan enligt egen prövning tillsätta valbestyrelserna separat för presidentvalet och Europaparlamentsvalet eller tillsätta samma valnämnder för båda valen. De valbestyrelser som tillsatts för presidentvalet är verksamma både vid det första valet och vid det eventuella andra valet.

6.4 Valförrättare vid ett allmänt förhandsröstningsställe och hemmaröstning

Valbarhet: En person som är omyndig (dvs. en person som inte har fyllt 18 år eller som förklarats omyndig) eller en kandidat i valet eller en kandidats make, barn, syskon eller förälder får inte vara valförrättare.

Jävsgrunder: Förvaltningslagens reglering av jäv tillämpas inte på valförrättare. Detta betyder att den som utsetts till valförrättare kan sköta alla valförrättarens uppgifter.

Övrigt: Kommunen kan enligt egen prövning förordna valförrättarna separat för presidentvalet och Europaparlamentsvalet eller förordna samma valförrättare för båda valen. De valförrättare som förordnats för presidentvalet ska i princip helst sköta denna uppgift både vid det första valet och vid det eventuella andra valet.

6.5 Valbiträde i en vallokal på valdagen

Valbarhet: En person som är omyndig (dvs. en person som inte har fyllt 18 år eller som förklarats omyndig) eller en kandidat i valet eller en kandidats make, barn, syskon eller förälder får inte vara valbiträde.

Jävsgrunder: Valbiträdet har bara en uppgift, dvs. att biträda väljaren. Bestämmelserna om behörighet tryggar på ett tillräckligt sätt att valbiträdet kan biträda alla väljare som behöver hjälp.

6.6 Annat som ska beaktas när det gäller valmyndigheter

Kommunen bör upprätthålla motivationen att ta emot uppgiften som valnämndsmedlem, valbestyrelsemedlem och valförrättare t.ex. genom att säkerställa att det arvode som betalas för uppgiften motsvarar uppgiftens svårighetsgrad. Alla som förordnas till valfunktionärer och speciellt den som utses till ordförande i en valnämnd eller valbestyrelse ha tillräcklig kompetens för att sköta uppgiften och tillräckligt med tid att sätta sig in i den.

7 Användning av valdatasystemet

7.1 Allmänt

I valen 2024 använder alla kommuner följande delsystem i valdatasystemet:

- 1) basdatasystemet (används av centralvalnämnden),
- 2) rösträttsdatasystemet (används av valförrättarna vid förhandsröstningen samt av centralvalnämnden för s.k. "efterregistreringar"),
- 3) resultatuträkningssystemet (används av centralvalnämnden för den preliminära rösträkningen).

Kommunerna har också möjlighet att använda vissa delsystem i valdatasystemet enligt följande:

- 4) rösträttsdatasystemet vid röstningen på valdagen ("e-vallängden", valnämnden),

- 5) mobil rösträttsförfrågan i rösträttsdatasystemet (valbestyrelsen, valnämnden),
- 6) resultatuträkningssystemet ("direkt registrering"; valnämnden vid den preliminära rösträkningen),
- 7) elektroniskt valprotokoll (valnämnden).

Användningen av valdatasystemet administreras av Rättsregistercentralen. Valstödet (vaalituki@om.fi) ger närmare anvisningar om användningen av systemet. Leverantören av driftstjänster är fortsättningsvis Tietoevry Abp.

Behörighetskontrollen i valdatasystemet bygger på stark autentisering, vilket innebär att varje användare måste ha till sitt förfogande antingen ett chipförsedd elektroniskt id-kort (certifikatkort), personliga nätbankskoder² eller ett certifikat som anslutits till mobiltelefonens SIM-kort (mobilcertifikat).

Alla delsystem används i huvudsak på samma sätt som vid tidigare val.

Produktionsanvändningen av valdatasystemet inleds

- vid presidentvalet måndagen den 23 oktober 2023, då basdatasystemet för presidentvalet öppnas för kommunerna och
- vid Europaparlamentsvalet måndagen den 11 mars 2024, då basdatasystemet för Europaparlamentsvalet öppnas för kommunerna.

Valstödet ger närmare anvisningar om användningen av valdatasystemet och tidsplanen för användningen senare. Valstödet skickar också vissa påminnelser som gäller användningen.

Generalrepetitionerna ordnas enligt följande:

- Presidentvalet:
 - generalrepetition inför förhandsröstningen tisdagen den 9 januari 2024 och
 - generalrepetition inför resultatuträkningen och i användning av e-vallängden torsdagen den 11 januari 2024.
- Europaparlamentsvalet:
 - generalrepetition inför förhandsröstningen tisdagen den 14 maj 2024 och

²Bankerna har slutat bevilja nätbankskoder som inte är bundna till ett konto (s.k. prepaid-koder).

- generalrepetition inför resultatuträkningen och i användning av e-vallängden torsdagen den 16 maj 2024.

I det följande informeras ytterligare om de delsystem som kommunerna använder frivilligt.

7.2 Frivillig användning av vissa delsystem

Användning av rösträttsdatasystemet på valdagen

Sedan riksdagsvalet 2011 har många kommuner använt rösträttsdatasystemet ("e-vallängden") vid röstningen på valdagen. Vid riksdagsvalet 2023 användes det i 182 kommuner inom 774 röstningsområden.

Den elektroniska vallängden kan användas i stället för eller vid sidan om pappersvallängden. Vart och ett röstningsområde måste dock också ha en pappersvallängd.

Användningen av e-vallängden vid röstningen på valdagen fortsätter på följande sätt vid valen 2024:

- Kommunerna som använde systemet vid valen som förrättades under åren 2011–2023: Systemet kan användas inom de röstningsområden som kommunen bestämmer. Kommunen bör dock i god tid före valet anmäla dessa röstningsområden till valstödet genom att anteckna dem i valdatasystemet.
- Andra kommuner: Kommunerna kan anmäla valstödet om de är intresserade av att använda systemet inom ett röstningsområde. Valstödet bedömer om det med beaktande valdatasystemets hela användning är lämpligt att kommunen i fråga deltar i användningen.

Justitieministeriet och valstödet kan begränsa antalet röstningsområden som deltar i användningen. Kommunen kan också återkalla sin anmälan, om det t.ex. uppstår tekniska problem.

Det bör dock framhävas att användningen av rösträttsregistret vid röstningen på valdagen vid valen 2024 är frivilligt. Kommunerna har även i fortsättningen möjlighet att använda pappersvallängder. Eventuell användning av rösträttsregistret vid röstningen på valdagen (se s. 5 i detta brev) är således inte någon grund för att minska antalet röstningsområden.

Användning av resultatuträkningssystemet i röstningsområdena för att mata in resultatet av den preliminära rösträkningen

Sedan 2014 har många kommuner registrerat resultaten av den preliminära rösträkningen i resultatuträkningssystemet direkt i röstningsområdena. Vid riksdagsvalet 2023 registrerades resultaten direkt i resultatuträkningssystemet i 150 kommuner inom 648 röstningsområden.

Kommunerna som redan tidigare registrerat resultaten direkt i resultatuträkningssystemet kan meddela valstödet att de vill tillämpa samma förfarande i valen 2024 genom en anteckna detta i valdatasystemet. Även andra kommuner möjlighet att anmäla valstödet om de är intresserade av att ta i bruk detta förfarande. Avsikten är dock att förfarandet tas i bruk stegvis. Därför kan andra kommuner ta i bruk förfarandet högst inom ett röstningsområde. På samma sätt som i fråga om användningen av den elektroniska vallängden kan justitieministeriet och valstödet begränsa antalet röstningsområden som deltar i användningen och kommunerna har också möjlighet återkalla sin anmälning.

Röstningsområdena som tar i bruk förfarandet ska som reservsystem använda det traditionella förfarandet, där resultatuppgifterna meddelas till kommunens informationscentral.

Mobil rösträttsförfrågan

Vid valen 2024 fortsätts användningen av den funktion i rösträttsregistret som togs i bruk 2021, där valbestyrelserna och valnämnderna med en mobil enhet kan göra rösträttsförfrågningar, dvs. utreda i vilken kommun den som röstar vid en anstalt har antecknats som röstberättigad. På detta sätt kan folkbrevet för förhandsröstningen alltid riktas till rätt kommun.

Alla kommuner kan ta i bruk funktionen för mobil rösträttsförfrågan.

Elektroniskt valprotokoll

Användningen av det elektroniska valprotokollet fortsätter vid valen 2024. Vid riksdagsvalet 2023 användes det i 358 valnämnder inom 81 röstningsområden.

Alla kommuner kan använda det elektroniska valprotokollet. Om kommunen vill använda funktionen, ska detta anmälas till valstödet genom en anteckning i basdatasystemet.

8 Valmaterial och valanvisningar

Justitieministeriets tjänst för beställning av valmaterial (röstsedlar, kuvert, blanketter) öppnas för centralvalnämnderna

- vid presidentvalet måndagen den 25 september 2023 kl. 8 och
- vid Europaparlamentsvalet måndagen den 19 februari 2024 kl. 8.

Justitieministeriet skickar närmare anvisningar om användningen av tjänsten senare. Tjänsten drivs och valmaterialet levereras av Grano Oy.

Centralvalnämnden ska anteckna sitt behov av valmaterial i tjänsten

- vid presidentvalet senast måndagen den 23 oktober 2023 före kl. 12 och
- vid Europaparlamentsvalet senast måndagen den 11 mars 2024 före kl. 12.

Det beställda valmaterialet distribueras till centralvalnämnderna

- vid presidentvalet fr.o.m. den 24 november 2023 och
- vid Europaparlamentsvalet fr.o.m. den 25 mars 2024.

Valanvisningarna och VAT-anvisningarna distribueras till centralvalnämnderna från och med den 30 oktober 2023. VAT-anvisningarna nr. 1 och 2b sänds till kommunerna dock redan från och med den 4 september 2023.

Justitieministeriet skickar en separat e-postförfrågning om behovet av nya valurnor och återanvändning av gamla urnor i september 2023 och februari 2024.

Centralvalnämnden ska också i god tid före valet kontrollera att röstningsbåsen och valstämplarna är användbara.

9 Valutbildning

9.1 Justitieministeriets utbildning

Justitieministeriets valutbildning inför valen 2024 genomförs som webbutbildning. Ministeriet ger ut en utbildningsvideohelhet som alla kommuner kan se på nätet i

november 2023. Utbildningen omfattar både presidentvalet och Europaparlamentsvalet. Avsikten är att varje kommun ska gå igenom och genomföra valutbildningen på egen hand vid önskad tidpunkt.

Dessutom ordnar ministeriet tvåspråkiga valutbildningskliniker på webben där kommunerna kan ställa frågor om valutbildningshelheten och valanvisningarna. Valutbildningskliniker ordnas separat för presidentvalet och Europaparlamentsvalet.

Valstödet skickar länkarna till valutbildningshelheten och utbildningsklinikerna till kommunerna. Närmare tidpunkter för klinikerna samt andra behövliga anvisningar meddelas separat.

I utbildningen behandlas de ärenden som tas upp i valanvisningarna och VAT-anvisningarna, dvs.

- den kommunala centralvalnämndens uppgifter
- ordnandet av förhandsröstningen
- ordnandet av röstningen på valdagen
- användning av valdatasystemet, bl.a.:
 - användningen av rösträttsdatasystemet på de allmänna förhandsröstningsställena
 - användningen av rösträttsdatasystemet vid centralvalnämnden ("efterregistreringar")
 - användningen av rösträttsdatasystemet ("e-vallängden"), registrering av röster direkt på röstningsstället och användningen av det elektroniska valprotokollet hos valnämnden,
 - användningen av resultatuträkningssystemet vid centralvalnämnden (preliminärräkning).

9.2 Kommunens egen utbildning

Den kommunala centralvalnämnden ska utbilda, handleda och råda kommunens övriga valmyndigheter (valnämnderna, valbestyrelserna samt valförrättarna på de allmänna förhandsröstningsställena och vid hemmaröstningen) för att dessa klarar av de uppgifter som hör till dem. Centralvalnämnden kan som utbildningsmaterial använda till exempel justitieministeriets webbutbildning, valanvisningarna och VAT-anvisningarna.

Valdatasystemets testmiljö, som kommunerna kan använda för att testa användningen av de olika delsystemen, öppnas senare enligt vad valstödet meddelar.

10 Engångsersättningen till kommunerna

I enlighet med 188 § i vallagen betalar justitieministeriet både för presidentvalet och för Europaparlamentsvalet som engångsersättning till kommunen ett belopp som ministeriet fastställer för varje kommuninvånare som har rösträtt i valet. Om det förrättas två omgångar vid presidentvalet betalas ersättning till dubbelt belopp. Beloppet av ersättningen fastställs senare efter det att statsbudgeten för 2024 har godkänts.

Avsikten är att ersättningarna för presidentvalet betalas under våren 2024 och ersättningarna för Europaparlamentsvalet under hösten 2024.

11 Justitieministeriets och valstödet kommunikation med centralvalnämnderna

Under beredningen och förrättandet av valen 2024 kommer justitieministeriet och valstödet att skicka information till centralvalnämnderna främst per e-post. Därför är det skäl att centralvalnämnden redan i detta skede kontrollerar att den har en fungerande e-postadress. Eventuella ändringar i e-postadresserna ska registreras i basdatasystemet. Centralvalnämndernas kontaktuppgifter vid riksdagsvalet 2023 finns på vaalit.fi.

12 Övrigt

Coronavirusläget hade inga praktiska konsekvenser för riksdagsvalet 2023. Justitieministeriet följer dock fortfarande epidemiläget i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd (THL) och ger vid behov kommunerna separata anvisningar.

Terttu Tuomi, som var administrativ medarbetare vid justitieministeriets valteam, har gått i pension. Eventuella frågor som gäller bland annat anskaffning av valmaterial ska tills vidare skickas per e-post till vaalit@gov.fi. Vi meddelar senare vem som tar över Terttus uppgifter.

13 Ytterligare information

Närmare information om frågor som gäller val:

- www.vaalit.fi, vaalit@gov.fi,
- Arto Jääskeläinen, valdirektör, tfn 02951 50128, fornamn.j.efternamn@gov.fi
- Laura Nurminen, specialsakkunnig, tfn 02951 50008,
- Elina Rissanen, specialsakkunnig, tfn. 02951 50248,
- Oula-Antti Labba, specialsakkunnig, tfn 02951 50244,
- Tuomas Rekola, planerare, tfn 02951 50195,
- Närmare upplysningar i frågor som gäller valdatasystemet (VAT): **valstödet** vid Rättsregistercentralen, tfn 02956 65610, vaalituki@om.fi.

Justitieministeriets e-postadresser: fornamn.efternamn@gov.fi.

Ytterligare information om frågor som gäller indelningen i röstningsområden och röstningsställena ges av Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, tfn 02955 535530, e-post: dvv.vaalit@dvv.fi.

Valdirektör

Arto Jääskeläinen

Specialsakkunnig

Laura Nurminen

BILAGOR 1) Bestämmande av röstningsställena och ordnande av röstningen
2) Sammanfattad tidtabell för valen 2024

FÖR KÄNNEDOM:

Utrikesministeriet

Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata

Finlands Kommunförbund

BILAGA 1: Bestämmande av röstningsställena och ordnande av röstningen

1 De allmänna förhandsröstningsställena

Vid bestämmandet av de allmänna förhandsröstningsställena bör kommunstyrelsen fästa uppmärksamhet vid det följande:

Det måste finnas tillräckligt många förhandsröstningsställen

Kommunen måste absolut se till att det i kommunen finns tillräckligt många allmänna förhandsröstningsställen i förhållande till antalet röstberättigade invånare i kommunen och röstberättigade i andra kommuner som utträttar sina ärenden i kommunen så att väljarna kan rösta på förhand utan något större besvär och utan att det skulle ta en onödigt lång tid. Ett tillräckligt antal förhandsröstningsställen kan bidra till att väljarna fördelas jämnare på olika ställen och att det inte uppstår större rusning.

Var bör förhandsröstningsstället ligga?

Förhandsröstning bör ordnas på en plats som är lätt att hitta och som väljarna gärna kommer till. Förhandsröstningen kan ordnas t.ex. på en sådan plats som medborgarna också annars ofta besöker. Det ska dock ses till att även de som bor utanför tätorten har goda möjligheter att rösta på förhand.

Förhandsröstningsstället bör dessutom vara så neutralt som möjligt beträffande ideologiska och ekonomiska sammankopplingar för att trygga att de flesta av väljarna gärna kommer till platsen.

I de senaste valen har man fått bra erfarenheter av bl.a.

- kommunhus och andra kommunala ämbetsverk,
- bibliotek,
- olika affärs- och köpcentrum,
- läroanstalter,
- kommunens servicecenter och samservicekontor samt
- ambulerande röstningsställen dvs. röstningsbussar och förbindelsefartyg och motsvarande.

Vid valen 2021-2023 hade man i vissa kommuner ordnat möjlighet att rösta utomhus t.ex. i ett tält, en container eller i en drive-in-punkt, varvid stället i princip kunde finnas var som helst, förutsatt att den hade en adress på basis av vilken väljarna hittade det. Också i fråga om möjligheten att rösta utomhus gäller det att noga se till att arrangemangen överensstämmer med vallagen. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid till att valhemligheten kan bevaras.

Förhandsröstning måste ordnas på en plats som alla röstberättigade har tillträde till. Därför kan förhandsröstning inte ordnas t.ex. på ett garnisonsområde.

Förhandsröstningsställets tillgänglighet

Uppmärksamhet bör fästas vid att rörelsehindrade har goda möjligheter att rösta på förhand. Parkeringsplats för deras fortkäffningsmedel bör i mån av möjlighet reserveras i omedelbar närhet av förhandsröstningsstället och hjälp ordnas för funktionshindrade både på röstningsstället och utanför- det. Eventuella trösklar och trappor på röstningsstället ska t.ex. förses med ramp så att de som använder eldriven rullstol eller rollator kommer till röstningsplatsen utan svårigheter. Med tanke på rullstolsburna bör det finnas ett röstningsbås i vilket man rymmer med rullstol eller ett fristående skrivunderlägg med skärm så att väljarens valhemlighet kan tryggas. De brister i förhandsröstningsställets tillgänglighet som eventuellt upptäckts vid tidigare val ska åtgärdas före valet.

Ordningen på förhandsröstningsställena och förbudet mot valreklam

Det ska ses till att förhandsröstningsstället har sådana lokaler och ligger på ett sådant ställe att det lämpar sig för förhandsröstning också med tanke på ordningen på röstningsstället. I 56 § 1 mom. i vallagen föreskrivs om ordningen på förhandsröstningsställena och i samband med detta om det s.k. förbudet mot valreklam. Av praktiska skäl kan förbudet mot valreklam på vissa förhandsröstningsställen omfatta ett mer begränsat område än i fråga om ett röstningsställe på valdagen. Om förhandsröstningsstället finns t.ex. i ett köpcentrum ska kommunens centralvalnämnd vid behov på förhand kontakta köpcentrets ledning för att säkerställa att förhandsröstningen på ett behörigt sätt beaktas i centrets övriga verksamhet. I fråga om omfattningen av förbudet mot valreklam kan det i detta fall anses som minimikrav att valkampanjer och valreklam inte syns till eller hörs på förhandsröstningsstället eller vid ingången till förhandsröstningsstället.

Tillräckligt med utrymme och tillräckligt många valförrättare

Förhandsröstningsstället bör vara tillräckligt stort så att röstningen kan förrättas smidigt och tillförlitligt, dvs. med bevarande av valhemligheten, valfriheten och valfriden (56 § 2 mom. i vallagen). En viktig aspekt är också säkerheten: det ska vara tryggt för väljarna att rösta på och för valförrättarna att sköta sina uppgifter.

I förhandsröstningsutrymmet ska kunna placeras ett tillräckligt antal punkter för kontroll av identiteten, givande av röstsedlar och mottagning av röstningar. Utrymmet ska dimensioneras och ordnas så att det uppstår så lite rusning och köer som möjligt.

Rusning beror ofta på att det i förhandsröstningslokalen inte finns plats för tillräckligt många röstningsbås eller punkter för mottagning av röstningar och/eller på att det inte finns tillräckligt många valförrättare vid mottagningspunkten. Det är ju i allmänhet inte själva röstningen som tar tid utan just mottagandet av röstningen (dvs. när valförrättaren stämplar röstsedeln, röstsedeln innesluts i valkuvertet, följbrevet fylls i och undertecknas, valkuvertet och följbrevet innesluts i ytterkuvertet samt en anteckning om att väljaren har röstat görs i rösträttsregistret). Därför bör kommunerna se till att det finns tillräckligt med mottagningspunkter. I praktiken betyder detta att det ska finnas tillräckligt med personal och att förhandsröstningen ordnas i ett tillräckligt stort utrymme så att röstningen ur väljarens synpunkt går så snabbt och smidigt som möjligt.

Brandsäkerheten

Förhandsröstningsstället ska placeras i byggnaden så att utrymningsvägarna hålls oblockerade. Skyltarna för utrymningsvägarna får inte täckas. Det är skäl att vid behov på förhand säkerställa hos den regionala räddningsmyndigheten att arrangemangen har skötts korrekt.

Dagarna och tiderna då förhandsröstningsstället är öppet

Enligt 47 § vallagen ska ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet vara öppet för förhandsröstning under alla dagar som infaller under förhandsröstningsperioden, om inte något annat av särskilda skäl bestäms genom beslut av kommunstyrelsen. Ett sådant särskilt skäl är i praktiken enbart det att antalet förhandsröstande i en del av kommunen eller i en tätort uppskattas vara litet. I varje kommun ska det dock finnas minst ett förhandsröstningsställe som är öppet under alla dagar som infaller under förhandsröstningsperioden. Förutom detta förhandsröstningsställe kan det i olika delar

av kommunen finnas andra förhandsröstningsställen, som är öppna exempelvis en eller två dagar under förhandsröstningstiden.

Enligt 48 § i vallagen beslutar kommunstyrelsen också de dagliga öppettiderna.

Förhandsröstningsstället får dock inte vara öppet vardagar före klockan 8 eller efter klockan 20 eller lördagar och söndagar före klockan 9 eller efter klockan 18. Enligt tidigare erfarenhet lönar det sig att hålla förhandsröstningsstället öppet till klockan 20 minst under de två sista dagarna under förhandsröstningsperioden.

I de senaste valen har man i landsbygden strävat efter att trygga möjligheterna att rösta så att det utöver förhandsröstningsstället i kyrkbyn har funnits allmänna förhandsröstningsställen även i de mindre byarna. Dessa röstningsställen har varit öppna under en kortare tid på samma sätt som t.ex. ett ambulerande förhandsröstningsställe.

Använd helst samma förhandsröstningsställen från val till val

Förhandsröstningen bör i mån av möjlighet ordnas på samma ställe från val till val, eftersom väljarna på detta sätt lättare vet var de kan rösta på förhand. Att sluta använda ett visst ställe, att flytta stället eller att ändra på öppettiderna utan något särskilda skäl kan orsaka ovisshet bland väljarna. Om ändringar görs, måste det informeras effektivt om dem.

Tillräckligt med information och anvisningar

Kommunen ska aktivt informera kommuninvånarna om var kommunens förhandsröstningsställen finns samt om deras öppettider. I praktiken kan denna information ges bl.a. med hjälp av kungörelser, utomhusreklam, tidningsannonser, tidningsartiklar, informationsblad som skickas till alla hushåll osv. Till lokala tidningar och lokalradion bör skickas en förteckning över de allmänna förhandsröstningsställena och deras öppettider.

På samma sätt som tidigare bifogas det till anmälan om rösträtt som skickas till väljarna en förteckning över de allmänna förhandsröstningsställena inom väljarens närområde.

Vägen till röstningsstället ska märkas tydligt, t.ex. med vägvisare och skyltar och så att väljaren också i byggnaden hittar rätt ingång och förhandsröstningslokaken.

På vilket sätt kan man i praktiken ordna förhandsröstningen i ett ambulerande förhandsröstningsställe?

Förhandsröstningen i ett ambulerande förhandsröstningsställe kan ordnas t.ex. på följande sätt: det ordnas ett röstningsutrymme i en buss eller motsvarande fordon, det fastslås en daglig rutt och tidtabell för bussen, det informeras aktivt om var och när bussen stannar och därefter genomförs planen och förrättas röstningen. Adressen till var och en plats där bussen stannar och de tider då den stannar ska registreras i valdatasystemets register över röstningsställen. Det är viktigt att kommunen informerar om var det ambulerande förhandsröstningsstället stannar, eftersom detta inte anges skilt i förteckningen som skickas till väljarna med anmälan om rösträtt.

2 Röstningsställena på valdagen

Vid bestämmandet av röstningsställena på valdagen bör kommunen fästa uppmärksamhet vid det följande:

- Röstningsstället ska i regel ligga inom röstningsområdet, men kan av särskilda skäl förläggas utanför röstningsområdet eller även utanför kommunen, om detta inte bereder väljarna oskälig olägenhet.
- I sitt avgörande av den 3 mars 1999 (dnr 2009/4/96) ansåg justitieombudsmannen att då man bedömer hur lämpligt ett utrymme som används som röstningsställe är, ska som en synvinkel beaktas även lokalens ideologiska natur och användningsändamål. Med tanke på medborgarnas likvärdighet och den offentliga maktens neutralitet ska enligt justitieombudsmannen strävan vara, att vallokaler ska vara så neutrala som möjligt, dvs. fria från ideologiska kopplingar. Riksdagens biträdande justitieombudsman konstaterade i sitt avgörande av den 30 oktober 2013 (dnr 4607/4/12) att förverkligandet av demokratin förutsätter att väljarna kan utöva sin rösträtt på ett ställe som är så neutralt som möjligt. Det viktigaste är dock inte vem som äger utrymmet. Vid bedömningen av lämpligheten ska mer uppmärksamhet fästas vid dess användningsändamål och utrustning.
- Förutom det egentliga valrummet ska röstningsstället inrymma ett väntrum. Om inget separat väntrum står till förfogande, ska en särskild plats bredvid valrummet avskiljas på lämpligt sätt så att väljarna därifrån kan komma direkt in i

valrummet. Detta ställe ska kunna stängas så att inga andra än de väljare som kommit till stället före klockan 20 kan komma in.

- När det gäller röstningsställets tillgänglighet, ordningen på röstningsstället, vägledning till stället och annat hänvisas till vad som sägs ovan om de allmänna förhandsröstningsställena.

BILAGA 2: Sammanfattad tidtabell för valen 2024

September 2023	
fr.o.m. 4.9	VAT-anvisningarna 1 och 2b sänds till kommunerna
25.9	Tjänsten för beställning av valmaterial för presidentvalet öppnas för kommunerna
Oktober 2023	
senast 2.10	Kommunens eventuella meddelande till justitieministeriet om antalet valurnor som behövs
senast 23.10	Kommunen kvitterar sin beställning för presidentvalet i tjänsten för beställning av valmaterial
23.10	Basdatasystemet för presidentvalet öppnas för kommunerna
28.10	Tjänsten för beställning av brevröstningshandlingar för presidentvalet öppnas
fr.o.m. 30.10	Resten av VAT-anvisningarna och valanvisningarna skickas till kommunerna
November 2023	
3.11 före kl. 12	Kommunen kvitterar uppgifterna om förhandsröstningsställena och röstningsställena på valdagen vid presidentvalet och andra behövliga uppgifter i basdatasystemet
senast 24.11	Webbutbildningen öppnas för de kommunala valmyndigheterna
fr.o.m. 24.11	Det beställda valmaterialet för presidentvalet distribueras till kommunerna
December 2023	
8.12. kl. 24	Uppgifterna till rösträtsregistret för presidentvalet plockas ur BDS
senast 13.12	Rösträtsregistret för presidentvalet upprättas
21.12	Helsingfors valkrets nämnd upprättar en kandidatförteckning för presidentvalet
Januari 2024	
senast 4.1	Meddelandekorten för presidentvalet sänds
9.1	Generalrepetition (presidentvalet, förhandsröstning)
11.1	Generalrepetition (presidentvalet, rösträkning och elektronisk vallängd)

16.1. kl. 12	Rösträttsregistret för presidentvalet vinner laga kraft
senast 16.1.	Anmälan om deltagande i hemmaröstning vid presidentvalet ska lämnas in
17.1	Förhandsröstning vid presidentvalet inleds i Finland och utomlands
20.1	Förhandsröstningen avslutas utomlands
23.1	Förhandsröstningen avslutas i Finland
26.1 kl. 19	Centralvalnämndens sammanträde (kontroll av förhandsröstningar och brevröstningar)
28.1 kl. 9-20	Röstning på valdagen
28.1 tidigast fr.o.m. kl. 10	Valkrets-nämndens sammanträde (räkning av förhandsröster)
29.1	Valkrets-nämndens sammanträde (kontrollräkning)
30.1 senast kl. 10	Valkrets-nämndens sammanträde (fastställande av valresultatet och meddelande av resultatet till Helsingfors valkrets-nämnd)
30.1	Helsingfors valkrets-nämnd fastställer resultatet i hela landet och meddelar detta till justitieministeriet.
30.1	Antingen: statsrådet konstaterar att någon kandidat har fått mer än hälften av de avgivna rösterna och blivit vald till republikens president, Eller: justitieministeriet konstaterar att ingen av kandidaterna har fått majoriteten av de avgivna rösterna i valet och ett nytt val förrättas mellan de två kandidater som fått flest röster
30.1	Anmälan till hemmaröstning vid det andra valet ska lämnas in
31.1	Förhandsröstning vid det andra valet inleds i Finland och utomlands
Februari 2024	
3.2	Förhandsröstningen vid det andra valet avslutas utomlands
6.2	Förhandsröstningen vid det andra valet avslutas i Finland
9.2 kl. 19	Centralvalnämndens sammanträde (kontroll av förhandsröstningar och brevröstningar)
11.2 kl. 9-20	Röstning på valdagen
11.2 tidigast fr.o.m. kl. 10	Valkrets-nämndens sammanträde (räkning av förhandsröster)
12.2	Valkrets-nämndens sammanträde (kontrollräkning)

14.2	Valkretsnsändens sammanträde (fastställande av valresultatet och meddelande av resultatet till Helsingfors valkretsnsänd)
14.2	Helsingfors valkretsnsänd fastställer röstetalet i hela landet och meddelar detta till statsrådet.
15.2	Statsrådet konstaterar vilkendera kandidaten som har valts till republikens president och utfärdar en kungörelse om valresultatet.
19.2	Tjänsten för beställning av valmaterial för Europaparlamentsvalet öppnas för kommunerna
23.2	Kommunens eventuella meddelande till justitieministeriet om antalet valurnor som behövs
Mars 2024	
9.3	Tjänsten för beställning av brevröstningshandlingar för Europaparlamentsvalet öppnas
11.3	Basdatasystemet för Europaparlamentsvalet öppnas för kommunerna
11.3	Kommunen kvitterar sin beställning för Europaparlamentsvalet i tjänsten för beställning av valmaterial
22.3 före kl. 12	Kommunen kvitterar uppgifterna om förhandsröstningsställena och röstningsställena på valdagen vid Europaparlamentsvalet och andra behövliga uppgifter i basdatasystemet
fr.o.m. 25.3	Det beställda valmaterialet för Europaparlamentsvalet distribueras till kommunerna
April 2024	
19.4 kl. 24	Uppgifterna till rösträttsregistret för Europaparlamentsvalet plockas ur BDS
senast 24.4	Upprättande av rösträttsregistret
senast 26.4	Webbutbildningen öppnas för de kommunala valmyndigheterna
Maj 2024	
10.5	Helsingfors valkretsnsänd gör upp en sammanställning av kandidatlistorna för Europaparlamentsvalet
14.5	Generalrepetition (Europaparlamentsvalet, förhandsröstning)
16.5	Generalrepetition (Europaparlamentsvalet, rösträkning och elektronisk vallängd)

senast 16.5	Meddelandekorten för Europaparlamentsval sänds
28.5 kl. 12	Rösträttsregistret vinner laga kraft
senast 28.5	Anmälan om deltagande i hemmaröstning ska lämnas in
29.5	Förhandsröstning vid Europaparlamentsvalet inleds i Finland och utomlands
Juni 2024	
1.6	Förhandsröstningen avslutas utomlands
4.6	Förhandsröstningen avslutas i Finland
7.6 kl. 19	Centralvalnämndens sammanträde (kontroll av förhandsröstningar och brevröstningar)
9.6 kl. 9-20	Röstning på valdagen
9.6 tidigast fr.o.m. kl. 10	Valkretsnsämndens sammanträde (räkning av förhandsröster)
10.6	Valkretsnsämndens sammanträde (kontrollräkning)
12.6	Valkretsnsämndens sammanträde (fastställande av valresultatet och meddelande av resultatet till Helsingfors valkretsnsämnd)
12.6	Helsingfors valkretsnsämnd fastställer resultatet i hela landet och utfärdar fullmakter till dem som blivit valda.